

Licejska knjižnica
LJUBLJANA - Jugoslavija

EDINOST

Vendar nismo tako črni...

V svojem izdanju od 8. t. m. je prinesel "Piccolo della Sera" dolg članek o velikem jugoslovenskem pesniku, knezu Ivi Vojnoviću. Članek pripoveduje, da se je knez Ivo rodil v Dubrovniku, da mu je sedaj okoli 65 let ter da je napisal nekoliko del, ki mu niso pridobila le neizmerno spoštovanje vseh Jugoslovenov, marveč tudi veliko, pravo svetovno slavo. Glavna njegova dela so prevedena na francoski, nemški, poljski, italijanski, češki, ruski, madžarski in švedski jezik. O njem so pisali in pišejo tudi danes največji tuji kritiki: francoski, poljski, češki, švedski itd. Vsi ga obiljevali z največjimi pohvalami. Njegova dramatska dela se upirajo na največjih odrih in z največjim vspehom.

Vse to stoji v enem članku "Piccolo della Sera" in vse to je živa resnica: knez Ivo Vojnović je v resnici slaven pesnik, globok mislec, velik človek, velik Jugosloven. Drago nam je, da nam to potrjuje tudi tržaški, sicer nam jako neprijazen italijanski list. Se ljubše pa bi nam bilo, če bi šel "Piccolo" še en korak dalje. Bilo bi namreč že enkrat čas, da bi predstavil svojim čitateljem tudi narod, iz katerega je izšel ta veliki pesnik. Toda, to v pravi, resnični sliki, takega, kakršen je v resnici, da bi ti čitatelji že enkrat doznali, da njihovi sosede Jugosloveni niso nikaki "porchi sciaivi", nikaki trogloditi (prebivalci blagov), nikaki "pedocchiosi", nikaki "barbari", ne "porcari", nikaka "mazmaglia", niti "razzmaglia", kakor jih je svojedobno krstil Gabriele d'Annunzio; marveč da je to dičen in plemeniti narod z lepo in prijetno kulturo, ki se je že od starine jako razvila, in je zato mogla dati svetu tako diven cvet, kakršen je ravno pesnik knez Ivo Vojnović.

Za svoja največja in najsijajnejša dela je knez Ivo Vojnović iskal navdahnjenja v prošlosti svojega naroda. Za svoje veličastveno "Dubrovačko trilogijo" in za tisto svoje najsijajnejše remek-delo "Maskešerata" ispod kuplja je črpal pesnik gradivo v propasti in veličini slavne dubrovaške republike. A kaj pomeni Dubrovnik? Pomeni tisočletno kulturo, staj, lepoto, ki se je v življenju naših starih Dubrovčanov razmahovala v književnosti, ki je napravila iz Dubrovnika prave slovanske Atene. Nismo mi narod od včeraj!

Ivo Vojnović pa ni samo potomec velikih dubrovaških in dalmatinskih pesnikov prešlih zlatih vekov. Vplj je vase tudi duh naše narodne pesni. Največji tuji pesnik (Goethe, Carducci in dr.) so izjavili, da vsebujejo naše narodne pesmi izredno mnogo nedodane lepote. Ena teh pesmi (Kosovka Djevojka) završuje s temi stiki:

Jao jedna, hude li sam sreće,
Da se, jedna, za zelen bor hvatim,
I on bi se zelen osušio...

Koliko je takih divnih slik ne samo v narodnem, ampak tudi v umetnem pesništvu vseh narodov?

Davno, davno pred Vojnovićem je jugoslovenski narod peval take divne pesni. Na njih se je navdahnul tudi Ivo Vojnović. Na njih je ustvaril tisto veličastveno pesniško delo: "Smrt majke Jugovica" — delo, ki se mu tudi "Piccolo" sam iskreno divi. Ali vir, iz katerega se je pesnik napajal, je star tisočlet. Nismo mi narod od včeraj!

Knez Ivo Vojnović pa je tudi sin svoje dobe. Ni pade iznenada iz oblakov, ali zvezd, da piše Jugoslovenom drame in novele. Imel je neposredno pred seboj in okoli sebe legio lepih in velikih talentov, ki so s svojimi divnimi deli napravili nesmrtno sebe in narod svoj. "Piccolo" ome-

nja bana Mazuranica in njegovo "Čenčičago". A kje so vsi tisti Kranjčevići, Radičevići, Prešini, Njegoši, Gjalski in vsi drugi, ki bi mogli biti v čast tudi največjim književnostim? In učenjaki? Te dni je umrl eden izmed njih: dr. Jagić. A veliki so bili tudi Karadžići in Miklošići, ki so delali pred njim na istem polju. A Dositeji, Stremajeri, Nodili, Tesle in stotine in stotine drugih?

Tla, iz katerih so nikli toliki umniki, morajo biti plodna in povoljna mora biti tudi okolica, v kateri so se razvijali in v kateri se tudi danes razvijajo, ker bi sicer odreeneli. In to pomeni, da imajo Jugosloveni — poleg nekaterih hib — tudi izredno divnih vrlin, in kraj sporadične zapuščeneosti od Boga blagoslovljena področja, na katerih njihova kultura bujno cvete, razvijajo se v smeri ljubavi do Slovanstva in vsega človečanstva.

A to pomeni, da mi nismo tako črni, kakar nas rišejo.

Pravim — mi!... Da, tudi mi iz Istre, Trsta, Goriske, Notranjske, Zadra in Lastova — — — Mi smo vejice velikega jugoslovenskega stebila. In kakršno je stebilo, tako smo tudi mi. Tudi mi nismo od včeraj. Tudi mi imamo v dušah slovansko zavest, slovansko kulturo, a v srcu ljubzen do vsega tistega, kar je naše tako živo in čvrsto, da prej poginemo, nego bi dopustili, da se nam to iztrže iz naše krvi. Krivo razumevajo tisti, ki mislijo, da so nam to ljubzen vsadili poedinci, duhovniki in učitelji. Naša narodna zavest in kultura — je podedovana! Je-li torej kako čudo, je-li greh, če mi Slovani iz anektiranih krajev želimo in hočemo ostati zvesti svojemu starmu stebilu vsaj v toliko, da v svojih srcih in svoji deci ohranimo nedotakneno ljubzen do sladkega jezika in slavni tradicij jugoslovenskega rodu? Ali nam more Italija braniti to, ne da bi se v istem hipu pregrešila proti principom, ki so njo samo povzdignili in ki so jo napravili simpatično vsemu svetu?

"Piccolo" pravi, da knez Ivo Vojnović ljubi Italijo, kar da je najbolj razvidno iz njegove drame "Gospodja sa sunčokretom" (Gospa s solčnico). Res je. Ta drama je bila spisana in uprizorjena pred vojno. Nam pa je poznano, da je pesnik tudi v času vojne ob raznih prilikah kazal svoje žive simpatije napram Italiji. To je razvidno iz njegovega dnavnika, ki ga je lani obelodanil v septembarskih zvezkih zagrebške revije "Jugoslovenske Njive". Tu omenja neke Italijane iz Trsta svoje prijatelje in tovariše v nevolji. Pod datumom: četrtak, 31. oktobra 1818 — je napisal knez Ivo med drugim tudi to-le: "Ves dan sem srečen. Beležim kakor z morskega svetilnika vesti, plamene, znake, dozive, slave in oblake, ki gredo preko gladine zgodovine. — Moji Italijani so došli, pak drhtijo od želje, da odidejo v Trst. Čakajo tam Italijo! Kaj me je zabeležo v srcu? — Kaj se skriva tam? Ali se ni v Rimu sklenil sporazum?..."

Malo nižje je dnevnik prekinjen. Skoro izide v celoti, pak bomo mogli presoditi, kako je knez Ivo sodil o nadaljnjih dogodkih... Ako so se v zadnjem času njegova čustva kako spremenila, ne bo krivda na njem, marveč na tistih, ki sredi večnega Rima, v italijanskem parlamentu, pred predstavniki italijanskega naroda, doklicujočim ljudem "porchi" in "pedocchiosi"...

Po Istarski Rijeci.

Italija

Odprava zapuščinske pristojbine. — Poročilo ministrskega sveta kraju.

RIM, 18. Načrt odloka za odpravo zapuščinske pristojbine v krogu družine je bil predložen kralju v odobravit. Načrtu je priloženo poročilo, podpisano od ministrskega predsednika in finančnega ministra, ki povdarja glavne nagibe, ki so privedli vlado, da je odpravila ta davek.

Pri tem svojem sklepu je smatrala vlada, da bo odprava zapuščinske pristojbine blagodejno vplivala na javno gospodarstvo in na kroženje prihrankov ter da bodo tako neposredni finančni žrtvi stale nasproti ne-le pridobitve v moralnem oziru, ampak tudi gospodarske koristi, ki ležijo v tem ukrepu. Delo vlade stremi posebno za tem, da ustanovi v državi take socialne pogoje politične, gospodarske in finančne da bo v mejah možnosti zagotovljena kapitalu in zasebni podjetnosti in poštenim zaslužkom kar najboljša produktivnost in primerna garancija. Ta gospodarska in finančna politika, v kateri se združuje dobrobit državljanov z močjo države, odgovarja na splošno pravemu interesu siromašnejšega dela ljudstva in jo lahko radi tega smatramo za pravo državno potrebo v očigled veliki demografski moči Italije in njenim borim in nezadostnim sredstvom in težavam, ki se stavijo na pot izseljevanju.

S tem odlokom bo odpravljen davek, ki je doživel že pri razpravah v senatu še prej, ko je stopil v veljavo, stroge kritike. Ta odprava pa velja le za najzobje sorodnike, kakor so predniki, potomci, zakonci, bratje in sestre, strici in nečaki. Ta korak pomeni prelom s splošnimi smernicami sedanjega časa z ozirom na zapuščinske pristojbine. Fašizem hoče predvsem spoštovati družino v njenem duševnem in pra-

od 1. septembra dalje smelo izdajati v vsaki pokrajini več kakor po en tednik in po en dnevnik. Ta odredba je logična in povsem primerna. Treba je izogniti se nepotrebnemu cepenju razpoložljivih energij in napraviti iz strankinega tiska harmonično in gibčno celoto, ki mora delovati popolno v vseh svojih organskih. Ti organizmi morajo biti pod trajnim nadzorom zveznih občin in slediti edino smeri razvoja tiskovnega urada. Dobro je tudi ugotoviti s fašistovsko odkritičnostjo, da so navedeni fašistovski glasila brala lokalne interese, ki včasih tudi niso bili vredni obrambe. Ukaz fašistovskega sveta se mora torej točno izvršiti.

Ravnatelj fašistovskih listov pozvani v Rim.

RIM, 18. Za dan 25. avgusta so ravnatelji vseh fašistovskih listov poklicani v Rim v sedež ravnateljstva fašistovske stranke. Sestanku bo najbrže predsedoval ministrski predsednik Mussolini.

Človekoljuben čin.

MILAN 18. Včeraj je umrl neki Alojzij Corbetta; v oporoki je zapustil vse svoje premoženje, vredno okoli 500.000 lir, milanski bolnišnici.

Nova narodno-socialistična stranka "Girondinovi". Strankin program.

RIM, 18. Kakor znano, je bila nedavno ustanovljena nova stranka takozvanih "Girondinovi", ki ima tudi že svoje glasilo "Gironda". V zadnji številki tega lista je nekdanji socialist Donato Battelli, eden izmed najbolj vnetih strankinih pristavev in ustanoviteljev, podal v glavnih potezah program nove stranke: Battelli pravi, da so njegovi prijatelji in on dali pobudo za ustanovitev nove stranke pred znanimi Mussolinijevim nastopom v izbornici (15. julija t. m.) in da se je v njem porodila ta misel takrat, ko je prišlo do cepitve v socialistični stranki. Videl je namreč, kako je socialistična stranka v Italiji po vojni nenadoma opustila taktiko, ki ji je ostala zvesta kakih 30 let, ter ubrala popolnoma napačno pot zanikanja in trdovratne opozicije, ki je izključevala udeležitev vsake praktične akcije. Danes je treba v Italiji socialistične stranke, ki bi združevala v državnem življenju narod z delovanjem vlade. Delo nove stranke, ki bo delo za dobrobit delavskih množic in naroda, bo gotovo ugodno vplivalo na fašistovsko stranko, ki je tudi stranka mas, v smislu, da bo le-ta vedno boljše razumevala, da se mora bedno stanje delavskih mas odpraviti; seveda bodo morale tudi poslednje uvideti, da je zboljšanje državnega gospodarstva v njihovo korist. Nova stranka, kot socialistična in italijanska, bo dala na razpolago Mussoliniju pri njegovem vzpostavitvenem delu vse svoje moči. In za to ne bo stranka zahtevala ničesar drugega kakor iskreno sodbno o njenem delovanju.

Jugoslavija

Jugoslovenska vlada pristala na italijanske predloge o reškem vprašanju. — Reko z Barošem in Delto bo eno leto upravljala paritetna komisija. — Sestanek med Ninčičem in Mussolinijem.

BELGRAD, 18. Po informacijah radikalne "Tribune", ki stoji blizu vladi, se je paritetni komisiji v Rimu posrečilo, da začasno reši reško vprašanje. Po tem sporazumu, ki se za sedaj drži tajno, bo italijansko-jugoslovenska paritetna komisija leto dni upravljala reško državo ter luko Baroš in Delto. Administracija luke bo poverjena posebni komisiji, dočim bo mesto pod direktno upravo paritetne komisije. Medtem pa bosta jugoslov. in italijanska vlada nadaljevali pogajanja za definitivno rešitev tega vprašanja.

Doznava se tudi, da se bo dr. Ninčič na povratku iz Francije sestel v nekom mestu severne Italije z Mussolinijem in da bo z njim konferiral o reškem vprašanju. Ministrstvo za zunanje stvari je izjavilo, da o teh stvarih še ni prejelo nikakega obvestila. Vendar pa je bil splošen vtis ta, da naša vlada v načelu ni proti taki rešitvi reškega vprašanja ter da bo sporazum v tem smislu tudi sklenjen, ko se vrnejo državniški na svoja mesta.

Ministrski svet.

BELGRAD, 18. Včeraj se je vršila pod predsedstvom dr. Velizarja Jankovića seja ministrskega sveta, ki je trajala od 17. do 20.30. Na seji so razpravljali o tekočih rešitvah vprašanj. Med drugim je bilo sklenjeno, da se posmrtni ostanki skladatelja Mokranjca prenesejo v Belgrad in pokopljejo na državne stroške. Nato se je vršila razprava o načinu plačila zaostalih dolgov vojnega ministrstva. Na koncu se je nadaljevala razprava o ustavitvi reparacijskih plačil Nemčije ter se je o tem vprašanju izdal naslednji komunikat:

"Vlada se nadalje aktivno bavi s pretrpanjem odgovorov reparacijskih plačil in namera s strani Nemčije. S tem vprašanjem so zelo prizadeti naši življenjski interesi. Z enakopazljivostjo se razpravlja to vprašanje v Bukarešti in v Atenah. Težnja gre za to, da se najde sporazumno stališče prizadetih držav v tem vprašanju. V tem pogledu se vrši med zainteresiranimi državami izmenjava misli. Vlada je o tem koraku Nemčije obvestila reparacijsko komisijo, ki je po mirovni pogodbi to pristojna, in je vložila protest proti ustavitvi reparacij v naravi."

Proračun za prihodnje leto.

BELGRAD, 18. Minister financ je zahteval od vseh ministrstev, da mu šimprej

predlože načrt budžeta za leto 1924 - 25, najdalje pa do 1. septembra, da bo mogel državni proračun pravočasno predložiti narodni skupščini.

Pašić namerava izstopiti iz vlade?

BELGRAD, 18. Današnje "Novosti" pišejo iz krogov, ki stoji blizu vladi, da se v jeseni povodom zopetnega sestanka narodne skupščine pričakujejo važne izpremembe: G. Pašić se namerava umakniti iz lastne volje, da bi s tem olajšal rešitev srbsko-hrvatskega vprašanja, ki sedaj prehaja v resno fazo. Zadnja rekonstrukcija v vladi je povzročila v radikalnem klubu resne zapeljaje, ki jih tudi Pašić sam ne more obvladati. Člani vlade se v klubu med seboj drugod drugo oddaljujejo in menijo da je edino Ljuba Jovanović sposoben, da pomiri duhove. Pašić sam mu baje namerava odstopiti vodstvo.

Dalje poročajo "Novosti", da je med vprašanji, ki bodo v jeseni usodne važnosti za rešitev krize Pašičeve vlade, tudi vprašanje odnosov s sovjetsko Rusijo. Kakor je znano, se Pašić nikakor ne zavzema za to, da se odnosi med Jugoslavijo in Rusijo obnovijo, ker vodi Pašića pijeteta napram carju Nikolaju II. in bivšemu carskemu režimu. Vendar se med radikali in demokrati širi misel, da je treba na to stvar gledati s širšega obzorja in da je treba z Rusijo, čeprav jo predstavljajo boljseviki, stopiti v redne zveze, kakor je to storila že večina evropskih držav.

Zmude v radikalni stranki.

BELGRAD, 18. V vrstah radikalcev v Vojvodini se je razvil močan pokret za razcep stranke. Minister dr. Stojadinović je odšel v Pančevo, da intervenira, toda ni imel uspeha, tako da bo moral poseči vmes sam Pašić. Vse od odhoda ministra Stojadinovića v Pančevo se ni mogla vršiti seja ekonomskega komiteta ministrov. Radikalni veljaki se vozijo po državi, da zdravijo razdrte razmere v stranki, delo v vladnih odborih pa mora radi tega počivati.

Vladno stališče napram Radici. — Obznanje proti HRSS.

BELGRAD, 18. Minister notranjih zadev Vujičić je včeraj zastopnikom tiska kategorično izjavil, da se predsednik HRSS Stjepan Radić v resnici nahaja v inozemstvu. Vlada z vso pazljivostjo spremlja delovanje Radića v inozemstvu in bo proti njemu uporabila vsa sredstva, ki jih ima po zakonu na razpolago za slučaj, če pride Radićev delovanje v kolizijo z zakonom. Ravnotako je vlada odločena uporabiti zakon proti vodstvu HRSS.

Evharistični kongres v Zagrebu.

ZAGREB, 18. Povodom evharističnega kongresa se je pripeljal sinoti iz Belgrada pap. namizj, Pelegrinetti, kateremu sta šla do Križevcev nasproti škof dr. Premuš in dr. Deželić. Nuncija so sprejeli na kolidoru nadškof dr. Bauer, pokr. namestnik dr. Činić, komand. armije, župan Heinzl in centralni odbor kongresa. Ze dopoldne je prislo veliko število cerkvenih dostojanstvenikov, med njimi: dubrovniški škof dr. Josip Marčević, senjski škof dr. Josip Marušić, djakovski dr. Ante Akšamović, sarajevski nadškof dr. Ivan Šarić in ljubljanski škof dr. Bonaventura Jeglič. Za nedeljo se pričakuje prihod ministra za vere, dr. Voje Janjica.

Na številnih stavbah so razobešene v čast visokim cerkvenim dostojanstvenikom zastave. Pričakuje se, da pride iz Jugoslavije in inozemstva na kongres do 50.000 oseb. Kongres bodo prisostvovali tudi gostje iz Francije, Španje, Belgije in Anglije.

Čehoslovaška

Generalna stavka čeških rudarjev.

PRAGA, 18. Čehoslovaški tiskovni urad objavlja: Tajništvo rudarske unije naznanja, da bo z ozirom na to, ker se od ponedeljka dalje tekoča pogajanja z lastniki rudnikov končala brez vsakega pozitivnega rezultata in ker se ni dosegel sporazum glede meznega razmerja, državna konferenca rudarjev dne 20. t. m. sklenila pozvati vse v premogovnih revirih republike zaposlene rudarje, da ustavijo delo.

Poljska

Hugo Stinnes in poljska industrija.

VARSAVA 18. Znani nemški veleindustrialec Stinnes se je začel zanimati za poljsko industrijo. Mnogo njegovih agentov potuje sedaj po Poljski in kupuje različna podjetja. Nemški kapital gre preko Dunaja ali Budimpešte, da bi ostal prikrit njegov nacionalni značaj. Posebno pozornost posveča Stinnes rudnikom v Gornji Sleziji.

Francija

Pred direktnimi pogajanjimi med Francijo in Nemčijo?

Napetost med obema državama popustila. PARIZ, 18. Napetost med Nemčijo in Francijo se je nekoliko omilila in je pričakovati znatno izboljšanje položaja, ako izrazi novi kancelar Stresemann pripravljenost za izmenjavo misli s Francijo. V tem slučaju se tudi Poincaré ne bo branil nadaljevati svoje diskusije z Londonom. Kar se tiče ruskega vprašanja, se računa, da Stresemann ne bo vztrajal na dosežanju stališča Nemčije, da naj se nadaljuje pasivni odpor toliko časa, dokler se ne umakne poslednji vojak iz zasedenega ozemlja. Gotovo je, da bo način, kako naj Francozi in Belgijci ukinejo okupacijo, izpremenil položaj v precej spravljavem smislu.

sku, ako bo Berli odnehal v vprašanju pasivnega odpora.

Tudi Francija, namerava vpeljati davek na tujece.

PARIZ, 18. Poslanec Taitinger je predložil finančnemu ministru zakonski načrt za vpeljavo davka na tujece; Taitinger je podprl svoj načrt z dejstvom, da je sličen davek vpeljan že v Ameriki, Italiji in drugih državah. Po tem načrtu bi plačal družinski poglavar 1000 frankov zase in 200 frankov za kakega družinskega člana, ako ostane v Franciji nad 8 dni. Delavci in poljski ter belgijski državljani bi bili davka prosti.

Francija poslala Belgiji v pregled odgovor na angleško spomenico.

PARIZ, 18. Francoško zunanje ministrstvo je poslalo poslaniku v Bruslju odgovor na zadnjo angleško spomenico, da ga izroči belgijski vladi v pregled.

Direktna pogajanja med Nemčijo in Francijo.

PARIZ, 18. V tukajšnjih finančnih krogih so bile danes razširjene govorice, po katerih se opažajo prizadevanja, da se pričnejo med novo nemško vlado in Poincaréjem direktna pogajanja. Ni izključeno, da bodo imela ta prizadevanja uspeh, ker potekajo strogo zaupni predrazgovori ugodno. V Berlinu se ni mogla dobiti potrditev teh vesti.

Bolgarska

Stališče Cankova omejeno.

BELGRAD, 18. Po vestih iz Sofije se vlada Cankova nahaja v zelo težkem položaju. Zveza bolgarskih oficirjev, ki je v prevratu imela odločilno vlogo, je s Cankovo vlado nezadovoljna. Neuspeh Cankova v stvarjanju meščanskega bloka je to nezadovoljstvo še povečal. V dobro obveščenih krogih se smatra, da bo Cankov prisiljen, da v kratkem predloži demisijsko svoja kabineta. Obenem se navaja, da bo namesto Cankova došel general Lazarov, ki uživa polno zaupanje kralja.

Stamboljaki niso bili obsojeni.

SOFIJA, 18. Bolgarska brzogovorna agencija poroča, da je vest inozemskih listov o obsodbi na smrt štirih ministrov iz Stamboljskejevega kabineta neresnična. Pripomniti je treba, da ni še končana preiskava proti članom bivše vlade.

Nemčija

K spopadu v Aachenu. 15 mrtvih. Novi nemiri v Alsorfu.

PARIZ, 18. Tajniški listi poročajo, da je onih 15 ranjenecv, ki so bili ranjeni pri zadnjih demonstracijah v Aachenu, podleglo ranam. V Alsorfu je prišlo med komunisti in polkijo do spopada, ki je zahteval 8 mrtvih in 50 ranjenih.

Protest vsemu svetu proti blokadi Porurja.

BERLIN, 18. Wolfova agencija poroča iz Hamma, da so zastopniki industrijačev in vseh delavskih sindikatov naslovisli na ves svet protest proti zapretilu meje med Porurjem in nezasedeno Nemčijo, katerega podaljšanje grozi spraviti ljudstvo v največje pomanjkanje. Na obeh straneh meje je tako tisočim delavcev onemogočeno vsako delo in zaslužek in ne morejo tako prehranjevati svojih sestradanih družin. Radi blokade je postalo nemogoče tudi vsako oskrbovanje z živili. Položaj je vedno bolj kritičen radi sistematičnih revizij živila in delavskih mezd. Protest izjavlja na koncu, da pade vsa odgovornost za posledice tega položaja na francosko politiko.

Anglija

Smrt sokrivca Dreyfussove afere.

LONDON, 18. Major Valdi Eszterhazy, ki je igral v znanem vohunskem procesu Dreyfuss veliko vlogo ter do sedaj pod napadnim imenom živel v Londonu, je danes umrl. Proti kapetanu Dreyfussu v Parizu je bila, kakor znano, svoj čas dvignjena obtožba, da je izročil tuji državi važne vojaške dokumente, med njimi tudi neki zapiski. Zapiski je nato preiskalo pet strokovnjakov, od katerih so trije izjavili, da ga je v resnici napravil kapitan Dreyfuss. Kasneje pa se je izkazalo, da je zapisnik napravil Eszterhazy.

Zaključitev medparlamentarne konference v Kopenhagenu. K razpravi o narodnih manjšinah. Odškodninska vprašanja pred konferenco.

KOPENHAGEN, 17. Med razpravo o narodnih manjšinah je poslanec Finzi kot zastopnik nemške manjšine v Italiji izjavil, da lahko pristane na predloge glede manjšin, dasi dajejo le-ti prav šibka jamstva manjšinam. Nato se je oglasil poslanec Duda, ki je skušal pobijati Finzlova izjava. Predlogi so bili sprejeti. (Danski, ameriški, čehoslovaški, romunski in španski odposlanci so se vzdržali glasovanja). Po odobritvi predlogov glede razorožitve je konferenca razpravljala o gospodarskih in finančnih zadevah. Konferenca se je izjavila proti nepotrebnim in škodljivim prepovedim izvoza ali uvoza gotovih izdelkov in surovin ter za ustajenje tečajev.

Glede odškodninskega vprašanja je švedski odposlanec baron Adelswerd predlagal, naj bi se kakoli nepristranski mednarodni ustanovi poveril nalog, da sestavi poročilo o odškodninskem vprašanju. Francoz Merlin je stavil izpolnilni predlog, naj se apelira na vse vlade, naj pospešijo rešitev odškodninskega vprašanja.

Predloga sta bila sprejeta. Na predlog italijanskega senatorja Ciriole je konferenca sklenila, da bo ukrenila vse potrebno za ustanovitve mednarodne podporne institucije za revne. Nato so se vršile volitve v odbor. Vsi prejšnji odborniki ostanejo na svojih mestih. Po volitvi je predsednik zaključil konferenco. Sledil je običajni banket.

Pustošenje kitajskih razbojnikov. Mesto Tsao Shih požgano.

HANKOW, 17. Razbojniki so napadli mesto Tsao Shih ter zažgali bolnišnico angleške protestantske misije, neko inozemsko stanovanje ter katoliško cerkev; nato so plenili po mestu. Pogrešani so dva irska katoliška duhovnika. Dve tretjini mesta sta vpepeljeni. Garnizija, ki je štela 120 mož, je imela 8 mrtvih; ostali so morali zapustiti mesto.

Zrakoplov strmoglavil na streho.
MADRID, 17. Iz Badajosa poročajo, da je neki portugalski letalec, ki je letel nad mestom, nenadoma strmoglavil z zrakoplovom ter padel na streho neke hiše, ki se je zrušila.

Možnost meščanske vojne v Nemčiji

V teh vročih dneh, ko miruje pri nas politično življenje, preživlja Nemčija resne člove in stoji pred dalekosežnimi odločitvami. Zaradi Nemčije se razburjajo tudi visoki državniški Francije in Anglije, kateri morajo preteigovati svoje poletne počitnice in v hudih pasjih dnevi krpiti Evropo, vsak po svoje seveda. Komaj so Angleži iztaknili blagodejen obliž za razmeharjeno telo te uboge Evrope, so že francoski »zdravniki« tu, ki pravijo, da ne bo nič iz tega, zakaj oni so iznašli še nekaj veliko boljsega. In v tem času, ko se učeni moške prepirajo o zdravilnem sredstvu, gre razkroj dalje, bolezen se slabša, pojavljajo se resni simptomi, ki ogrožajo celo življenje pacienta.

Da na govorimo več v prenešenih besedah, preidimo k stvari, ki danes najbolj zanima evropsko javnost. Ali je mogoče izbruh meščanske vojne v Nemčiji? bi bilo prvo vprašanje, a drugo: kdo bo zmagal in katere bi bile neposredne posledice?

Ako se sedanji valuti kaos v Nemčiji ne ustavi, tedaj je jasno, da tudi sedanja koalicijska vlada pade, z njo pa brzokone tudi režim. Vzdrževalci sedanjega režima so velike stranke: socialni demokratje, centrum, nemški ljudje in še nekaj drugih. Ti tvorijo večino, proti tej večini se ne more uveljaviti nobena opozicija, dokler se vsi boji med strankami v parlamentu. Opozicijo tvorijo: komunisti in skrajni nacionalisti. Obe stranki imata v programu zrušitev režima, komunisti s trditvijo, da je Nemčija pod nemško okupacijo, nacionalisti za reakcionarno diktaturo in po večini za monarhično obliko.

Koliko se je zanesli na parlamentarno večino v državah, ki so razburkane po političnih dogodkih in socialnih težavah, nam dokazuje precej tipičnih slučajev iz zadnje dobe. Nobena parlamentarna večina ne more preprečiti revolucije, če so dani pogoji za revolucijo.

Gibanje ekstremističnih strank v Nemčiji se je v zadnjih tednih zelo posušilo. Levica in desnica se pripravljata z vso paro na odločilni epopoi, o tem ni dvoma. Da bi Nemci samo maskirali takoj in podoben gibanje, kakor jim očitajo nasprotniki, ni verjetno. Posebno nihče ne more dvomiti o resnosti desničarske akcije. Karpov puš je bil vendar poudčen precedens. Pa tudi komunistična struja je zelo močna in se pripravljata na odločen spopad. Ne smemo pozabiti, da tvori komunistična Rusija veliko privlačno silo in zamore materialno in moralno podpirati komunistem v Nemčiji. Če se sedanjem režimu, posebno sedaj, ko se je sestavila koalicijska vlada, ne posreči zblojstati notranjega gospodarskega položaja, potem se ne da preprečiti meščanska vojna.

Izid meščanske vojne bi zamogel dovesti 1. do zmage komunistov 2. do zmage pangermanistov 3. sedanji režim se v glavnem ohrani.

Ako bi zmagali komunisti ter proglasili sovjetsko republiko, če ne v vseh deželah, pa vsaj v nekaterih važnih centrih kakor v Berlinu, Lipsku, v Tübingnu in drugod, tedaj nastane vprašanje, kakšno stališče bi zavzela ententa napram temu novemu položaju. Ali bi mogle entente države mirno prenesti boljševiško republiko v osrčju Srednje Evrope? Sovjetska republika v Nemčiji bi stalno ogrožala meščanski režim zapadnih držav, tretja internacionala bi podvojila svojo propagando po vseh deželah Evrope, slika: nastal bi takšen položaj, ki bi prišlil zapadne države, da aktivno nastopijo proti boljševizmu. In tedaj bi uidele francoske, angleške in italijanske čete vkrakati v Nemčijo in streti nemško sovjetsko republiko.

V tem slučaju pa bi bil to casus belli za Rusijo, ki ne bi mogla ne smela pustiti na cedilu nemških komunistov. Ni izključeno, da bi se v kratkem vnela na nemškem ozemlju pravca vojna med vzhodnim komunistom in zapadnim meščanstvom. Tudi okoliščina, da je Poljska med Nemčijo in Rusijo, ne bi mogla tega preprečiti. Tudi na Poljskem je komunisten močan in s pomočjo Rusije bi poljski komunisti zamogli vreti sedanji režim v Varšavi. Treba je pomisliti, da bi tedaj Rusija napela vse moči, da bi pripomre do zmage komunistov v Srednji Evropi. Če pride sploh do kakšne večje akcije komunistov v Nemčiji, tedaj se bo ta izvršila na ukaz tretje internacionalne, ki bo prevzela v tem slučaju tudi polno odgovornost za izid borbe. Zakaj, če podleže komunistična Nemčija, potem je tretja internacionala zaigrala svoj prestiž in svojo bodočnost. Pri vsem pa je soudeležena tudi sovjetska Rusija, zato se mora Rusija udeležiti tega boja za vsako ceno.

Vprašanje je seveda, ali smatrajo nem-

Smrtno je bila zadeta neka deklica; letalec je težko ranjen.

Amerika in reparacije.

PARIZ, 18. Po vestih iz Washingtona stoji ameriška vlada slejkoprej na stališču, da se plačila zmožnost Nemčije določi po mednarodni komisiji strokovnjakov. Amerika pa še ne bi sodelovala pri delovanju te komisije, kakor tudi ne pri rešitvi ostalih vprašanj, ki so s tem v zvezi, dokler se projekti, ki so sedaj v Evropi v razpravi, ne spravijo v konkretno formo. Vlada namerava čimprej doseči kritje stroškov ameriške zasedbe, ki znašajo približno 50 milijonov funtov. Vrhutega bo zahtevala od Nemčije, ker prekaša vrednost v Nemčiji zaplenjenega ameriškega imetja vrednosti nemškega imetja v Zedinjenih državah, pokritje difference. Končno želi nova vlada Zedinjenih držav, da bi se obveznosti zavznikov čimprej konsolidirale.

Diemal Bey aretiran.

CARIGRAD, 18. Bivši minister za zunanje zadeve v vladi Ferid Paše je bil aretiran.

Dr. Ljudevit Firko:

Z Italijo proti Avstriji

Slike iz borbe Jugoslovanov na italijanski fronti proti Avstriji.

IV.

Cesare cav. Finzi.

Majhen neznan človek v Italiji se zove tako, toda bister, dalekoviden, neumorno delaven, ki zmoro delo, kojemu bi 10 drugih ne bilo kos. Mož je znan tudi pri nas iz leta 1919, ko je vodil kot podpolkovnik urad I. T. O. v Trstu. Avanciral je vsled svojih izrednih sposobnosti nenavadno naglo — sredi 1917. je bil že kapitan. A že tedaj je stal na odločenem mestu kot vodja informacijskega urada I. italijanske armade.

V dobi, ko sem služil formalno še v avstrijski vojski, sem se sestajal često s Finzijem. Tudi moj podnadrednik »parlamentario«, ki je služil od septembra 1917, dalje v mojem legijonarskem odredu v Italiji, ga je pozneje v Italiji spoznal in trdil, da je bil baš Finzi, s katerim je imel v Vicenzi največ posla. — Kot Bošnjak sem prestopal tekmo poletja 1917. vsak teden, včasih tudi po dvakrat in tritkrat na teden italijansko fronto in tridesetkrat mi je prišel Finzi iz Vicenze naproti, da osebno govori z menoj. Imel je vselej toliko idej in kazal obsežno znanje o avstrijskih razmerah, da smo se tudi. Zastetkom mi njegov vpliv ni bil nič manj v samem misli, da pretirava, ko je govoril o svojih konferencah s komandanti armad, s vrhovnim poveljnikom generalom Cadorno in s »srim kraljem« — pozneje smo uvideli, da močkovita beseda zares mnogo zaleže. Colonello Arrivabene, komandant polka florentinskih lancierjev, mi je pripovedoval izguba 1918, da se boje Finzi vsi generali. Sam sem videl in slišal, kako neumudeno je očeval višje oficirje, kadar jim je očital storjene napake.

Po mojih pojmi so taki pojavi nekaj izrednega, v Italiji pa, kjer se dogajajo še čudeži, se je treba tudi temu privaditi. Finzi je bil, kakor mi je trdil 21. julija 1917. v Strigunu, pred vojno italijanski ataše v Pešti in ima ženo z južnega Ogrskega, torej Jugoslovensko. Z njegovo družinico sem se seznanil pozneje v Veroni.

O Slovencih in Hrvatih je imel moč strahovito mnenje vse do one dobe, ko se je začel stikati z nami. Videl je v nru Avstrijake in njegovi posli a fronto v prvih letih vojne niso izpodbili prvotnega prepričanja. Mnogo je menda vplivala nanj tudi strašvita tradicija, ki govori v njegovi družini od rodu do rodu o onih Hrvatih, ki so leta 1849. pod vodstvom generala Radetzkega zapustili slabe glas za seboj: tudi Finzi je vedel, da so bile Hrvatje zrezali do krvi in onemogočili, razen tega so mu surovo obdelali več sorodnikov in sorodnic. V Italiji teh prizorov ne pozabijo tako kmalu in obči italijanski pojem »croato« je žalostna nra dedščina iz staroavstrijskih časov Radetzkega. Upajmo, da preženejo stiki narodov stare predsodke, izvirajoče iz sentimentalnosti, in da bodoče italijanske generacije ne bodo več strahale svojih otrok z rečkom: »Tiho bodi, »croato« grel, kakor se godi doslej. Zda je vedo, da Hrvatje nismo tako hudi ljudje.

Značilno je, da Finzi začetkom ni verjel, da sam tudi iz teh krajev, kakor je značilno, da je hotel mojemu podnadredniku dati nagrado za njegovo posilstvo.

Stala sva ponoči lice pri licu in sukali me je vedno tako, da mi je svetil reflektor v obraz, da me lahko opazuje — on majhen, zaklonjen, nezaupen Italijan, jaz z ozirom na njegovo postavo velik, nekoliko preoklonjen, dobrodušen Bošnjak. Zdelo se mi je, da se čisto vzpenja na prste, da bi mi bolje videl v oči.

In vračal se je prvič z novo vero v Vicenzo, da so tudi med Jugoslovani ljudje, ki niso Avstrijaki — neka nova generacija, ki se ne strinja z njegovimi doseganimi pojmi.

»Ali so vaši Bošnjaki zanesljivi zaročniki proti Avstriji?«

»Videli ste podoficirja. Taki so.«

»Koliko je vas?«

»Niše število raste vsak dan. O moji zvezi zvami je točno poučenih seveda le malo ljudi; upornikov je blizu 50, ki so pripravljeni na moj mišljaj stopiti v akcijo. Vseh ljudi nisem informiral, ker smatram, da ni dobro, ako bi vedel vsak vse in bi morebiti po nepotrebnem govoril o stvari, ki je nevarna.«

»Pametno je tako. Zaradi varnosti in previdnosti je treba molčati o vašem koraku tudi med najboljšimi prijatelji.«

O Cadorni mi razlagal Finzi.

»Vaš načrt je zelo lep. Mene je presenetil. Načrt je predočen sedaj vrhovni komandi.«

»Sua Eccellenza« bo odločila. Sua Eccellenza mi je rekla, naj se seznanim z vami osebno in se z vami razgovorim.«

»Sua Eccellenza je general Cadorna?«

»Da,« se smejala Finzi.

Vprašuje me po osebnih podatkih, po družini, po vojni službi, po motivih, zakaj sem se odločil stopiti z Italijo v zvezo.

Odgovarjam mu, kakor sem naznačil motive v pismu.

»Mi smo jugoslovenska irredenta.«

»Tako! Ali ste prepričani, da bo vojna razbila Avstrijo?«

»Da, prepričani smo.«

»Čujte, gospod, to je problem, velik problem, pri katerem bodo odločevala velike države. Prijatelj, Avstrija ima zagovornike v Angliji, Franciji, Ameriki.«

»A vendar propade. Drugač izhoda ni.«

»Zelim vam, da se uresniči, kar pravite. To je teza, ki vodi tudi moje delovanje: — Meni so Slovani simpatični. Govorila bova drugič o vašem problemu.«

Ob drugi priliki je Finzi rade volje posredoval, ko smo pisali dr. Eduardu Benešu v Pariz. Pomislil je, da rad vselej ustreže kot posredovalec, če se hočemo stikati z znanci, živeti v inozemstvu.

V.

Revizija prepričanja.

Pri sestanku 26. julija 1917. je navajal Finzi govor na notranje razmere v Avstriji. V Italiji so baje o dogodkih, ki se vrše v Avstriji, precej dobro poučeni. Avstrijsko časopisje dobivajo v Italijo preko Švice.

»Kaj pravite Jugoslovani o deklaraciji deputatov Greka in Koroška?«

V prvem trenutku se ne morem domisliti, kaj boče.

»Kateri deklaraciji?«

»Ali ne poznate majske deklaracije? Za avtonomijo Jugoslovanov pod vladjo Habsburgov?«

Aha, že vem, kaj misli. Imenoval je prej po svoje dr. Greka in dr. Koroška.

»Poznam oboje deputata in čital sem o naši deklaraciji v dunajskih listih. Naši slovenski in hrvaški listi ne dobivamo na fronte.

kadar je v njih kaka važnejša politična vest. V dobi po majski deklaraciji smo bili kakih 12 dni brez pošte; pozneje je prišla »Arbeiter Zeitung« opazke, iz kojih smo sklepali, da so podali slovenski in hrvaški poslanci v dunajskem parlamentu dne 30. maja izjavo, podprito z mnogimi tisoč podpisov. Po tej izjavi je program naše narodne politike združitve vsega jugoslovenskega ozemlja — pod vladjo Habsburžanov.«

»Ali ste se vi zanimali za politiko?«

»Nacionalnopolitična vprašanja so me zanimala.«

»Ali pripadate stranki dr. Koroška?«

»Ne pripadam.«

»A deklaracija je vsenarodna, ne samo stranke dr. Greka in Koroška, torej jo priznavate tudi vi, kaj ne?«

Kako me izkušal

»Ne, dragi gospod! Ako bi jo priznaval, potem bi ne mogel zdaj naprimer konferirati z vami. Izjava hoče vezati naš narod z Dunajem, a Dunaj pravi nacionalisti ne priznavajo za svoj forum. Ne smete prezeht konca izjave, one važne točke, ki govori o Habsburžih!«

»Kako bi precizirali vi, ki ste nacionalist, svoje stališče k deklaraciji, koja nosi podpise vseh Jugoslovanov brez oziroma stranke?«

»Nacionalisti lažejo, ako podpisujejo taklo deklaracijo. Podpisujejo nekaj, a mislijo avtonomijo brez Habsburžanov, tega pa v Avstriji ne morejo povedati, dokler je Avstrija živa in močna. Dostavek o habsburški dinastiji je menda iz taktičnih razlogov potreben, da bi vlada ne imela poudka za persekucije in da si pridobije podpise tudi med neinteligentnimi množicami ljudstva.«

»Z drugo besedo bi rekli, da vodijo jezuitje jugoslovensko politiko v Avstriji. Inače mislijo, inako izjavljajo! To ni dobro znamenje.«

»Oni, koji so izjavo sestavljali, morebiti tako mislijo, kakor so povedali. Revolucionarna misel, da se moramo rešiti Habsburžanov, je v našem ljudstvu le malo razširjena. Kolikor je meni znano, smo gojili revolucionarno idejo pri nas edino v gimnastičnih društvih.«

»To je pa zanimivo! Tudi vi imate gimnastike, ki so revolucionarji? To je bilo nekada pri nas tudi. Vi ste gimnasti?«

»Da. »Sokol« se zove organizacija.

»Zdaj že vem. Spominjam se, da sokol. — Ali je močna ta organizacija?«

»Pri nas je žal še slaba. Bilo nas je okroglih 10.000.«

»To je mnogo.«

»Pri Čehih so pred nami. Tam so prekoračili 100.000.«

»Saj se poznajo rezultati tudi v vojni. Čehi so mnogo agilnejši revolucionarji nego vaši Jugoslovani. Torej vi ste tudi »Sokol«! Zdaj bolje razumem.«

»Umljivo je, da naši poslanci ne morejo in ne smejo podajati radikalnih izjav o zahtevi narodne samostojnosti. Take izjave, ki imajo protiaustrijsko smer, podajajo lahko šele, kadar so izven oblasti Avstrije. Za revolucionarne nacionaliste ni forum Dumaj.«

»Temveč Corfú?«

»Prosim, zakaj Kr?«

»Tu sem vam prinesel poročila najnovejših italijanskih listov o sestanku večih političnih beguncov in srbskih politikov na otoku Krfu. Videli boste, kako so v Italiji poročila o vaših vprašanjih. Supila sem poznala, a je mrtev. Trumbića še ne poznam. Sedaj je advokat Trumbić iz Splita vaš zastopnik?«

»Da, takozvani Jugoslovenski Odbor.«

»Baš za Odbor je podpisal dr. Trumbić krški pakt.«

»O paktu ne vemo ničesar. Prosim, kaj je s tem paktom?«

»Ne morete vedeti, ker se je konferenca vršila v zadnjih dneh. Sicer pa mislim, da vaši listi v Avstriji ne bodo smeli pisati o paktu. V »Corriere della Sera« boste čitali. Pišič kot zastopnik Kraljevine Srbije in dr. Trumbić kot predsednik Jugoslovenskega Odbora sta se zedinila na nekaterih točkah: da bodo po vojni tvorili Srbi, Hrvati in Slovenci skupno kraljevino pod kraljem Petrom, oziroma pod srbsko dinastijo, da bodo vsi narodi in vse

vere ravnopravne in da bo obeležila ta nov državni vse ozemlje, kjer žive Srbi, Hrvati in Slovenci. — Kaj pravite k temu paktu?«

»To je program, ki ga priznavamo. Za ta program je vredno izdati deklaracijo. Ta program itak živi v srcih vseh pravih nacionalistov.«

»Vi se torej izrekate za krški program?«

Mislil sem si. — Mi, ki obojimo ob strani, dmo v vaših programih veliko neenotnost. Tudi krški pakt ima hibe — ker se ne ogra na vojne rezultate in na besedo velikih držav, ki bodo imele ob sklepanju miru več govori nego revolucionarni begunci mahali plemen, notabene plemen, ki stoje notorično in po ogromni večini v vojni na strani Avstrije. Taki pakti so torej problematičnega značaja — recimo akademskega značaja. Ali ni tako?«

»Da je neulko ljudstvo v avstrijskem taboru na fronti in deloma tudi s srcem, ne sme biti vam, ki poznate Avstrijo, nič čudnega in obsojdnega vidnega. Saj je vaše italijansko ljudstvo, kolikor ga je v Avstriji, tudi orienrirano tako, da ima irredenta intelektualcev izsko delo. Ta položaj je začasen in se bdi v sedanji dobi obrača na bolje, rezultati vojne pa itak izpremenje vse. Kakor izjavlja Italija, da hoče svoje avstrijske rojake združiti z italijansko narodno celoto in izvršuje ta program že 70 let, tako vidimo v Srbiji isto ulogo glede Jugoslovanov.«

»Italijani smo eden narod.«

»I mi smo eden narod. — Ako se zde vam danes besede krškega dogovora brez vrednosti — meni se ne zde, študirati hočem dogovor in ga tajno spraviti tudi domov, prijateljem v Avstriji, ki so tega misljenja kakor jaz.«

»Saj v vašem ljudstvu ni ideje in želje po združitvi s Srbi in Hrvati!«

»Gospod, molite se! Ta ideja je pri nas že stara, toda v Avstriji ni mogla priti nikdar do izraza.«

»In če so poedinci, ki se pečajo tajno s to idejo — stvar je neizvirljiva, dokler sevelovna diplomacija ne sankcionira dogovorov.«

»Za diplomatsko stran dogovorov se zdaj kot vojak ne morem brigati, tako daleč niti ne vidim. Jaz sem vojak, človek za delo in podjetnost, ki delam zgolj po instinktu. Instinkt mi pravi, da se je treba boriti proti Avstriji, kar je naša prva dolžnost. Isti instinkt mi pravi, da dosežemo samo po razbitju Avstrije narodno samostojnost v znišku pakta, o kojem ste govorili. V tem oziru delamo isto, kar Čehi, z istimi, to je paralelnimi cilji.«

»Vi govorite tako prepričljivo, da bom menda revidiral svoje prepričanje.«

...

Italijani očitajo kaj radi Jugoslovanom, kar sem v poznejši dobi često videl in doživel, da smo trdi in konservativni za »boljše prepričanje«, kadar imamo svoje prepričanje. Vseid človek, vsako plemo ima svoje lastnosti. Zdi se mi pa, da smo si glede konservativnosti Jugoslovani in Italijani vsi enaki, ako nimajo oni te lastnosti v še večji meri.

Gospod Finzi, ki ga smatram za izredno gibnega med njimi, je začel na sv. Ane dan 1917. revidirati svoje prepričanje o Jugoslovanih, ko sva sedela na graduh in kupih karmenja zgoraj nad Strigunom. Rezultat, do kojega je dospel v tem oziru tekom naslednjih mesecev in let, ni izpolnil popolnoma mojih nadev.

Ob slovesu je Finzi poslušal, kako nekdo poje ob Masu. »Moje redov je,« pravim. »Na straži stoji Bošnjak in si poje.« Ilija Knežević ima krepki, poln glas. Melanholično, tužno doni »Aoj Bosno, sirotice zleta« in jasno sliši vsaoko besedo do Striguna.

Take pesmi še Finzi ni slišal.

»Kaj značijo besede?«

»Smiliš se mi, domovina Bosna, zapuščena sirota.«

Finzi posluša.

»Lepo je, a melodije ne razumem.«

Kako je pogodi moj Ilija!

Pravijo nam, da je lepo, a da našli melodijo ne razumevajo. Ali ni tudi ta malenkost značilna?

DNEVNE VESTI

Ne mešajmo pojmov!

Na naša izvajanja o znani zablodi nekega dopisnika »Goriške Straže« o Principovem mučenstvu nam omenjeni list v svoji zadnji številki odgovarja in seveda brani svojega dopisnika na zelo zavijajoč način. »Straža« je voo zadevo zavlekla na popolnoma drugo polje češ, mi da smo poveličevali nasilstvo kot sredstvo v političnem boju in da je njen dopisnik imel prav, ko je trdil, da potem tudi ne bi smeli obsojati požigalcev naših narodnih domov, Krnice, morilcev komunista Berceta itd. Obrambi sledi običajni konec o ljudstvu, katero da ne odobruje takih nasilstev, katerega se ne sme zavajati in slično. Citatelj razvdi iz tega, da je potrebno, da se vlak te polemike spravi zopet na pravi trzi ozroma na že doseženo končno postajo. Stavke, zapisane od našega lista in od »Istarske Rijetke«, iz katerega je »Straža« dopisnik izvajal svoje neločljive trditve, je glasil tako-le: »Princip ni bil navaden zločinec.« A zapisali smo ta stavek o priliki obletnice začetka svetovne vojne. Naravno je, da smo se pri tem spomnili tistega, ki je sprožil prvi strel. Ze iz naše trditve, da Princip ni bil navaden zločinec, je razvidno, da se zavedamo, da je dejanski stan tega, kar je storil Princip, dejanski stan zločina. Ni bil pa to navaden zločin. Princip je sprožil strele iz osebnih nagibov, iz maščevalnosti, radi koristi ali kaj takega, streljal je, da s tem manifestira jugoslovensko misel. Tudi to, kar je Oberdan nameraval storiti, je zločin. Toda Italijani s pravico slavijo Oberdana, ker je v Oberdanovi nameri izražen njihov nacionalni ideal in protest proti avstrijskemu režimu. Z isto pravico slavimo mi Principa: Večji del našega naroda je samostojen, neodvisen, in Princip je bil med prvimi, ki je pred vsem svetom vzdignil klic po tej neodvisnosti. Pa še nekaj ne smemo pozabiti: Proti koncu je vzdignil Princip svojo roko? Proti močnejši Avstriji, ki je imela eno najmočnejših vojsk sveta, tak da niti en trenutek ni mogel biti v dvomu, da pomeni njegov čin zanj — konec, pogin. Vzdignil je svojo roko ne močote v kakem gozdu iz zasede, ampak v

srcu velikega mesta Sarajeva v trenutku, ko je bila v tem mestu velika vojaška parada, ko so bile v mestu cele divizije vojakov, stotine detektivov, vzdignil je roko ven iz tišotine množice vedoč, da bo sto rok mehanično seglo po njem, čim bo počil njegov strel, vzdignil je roko proti onemu, kateremu je bil ves ogromni vojaški in policijski aparat zbran v Sarajevu, slepo podvržen. Človek, ki iz takih nagibov, ob takih okoliščinah in na tak način izvrši zločin, vendar ni navaden zločinec!

Vse to je tako samo ob sebi umevno, da smo prepričani, da vse to pišemo le za gospode v uredništvu »Straže« in njihovoga dopisnika, ki nočejo razumeti. Požigalci naših Narodnih domov, Krnice itd. pa so nastopili proti malemu, neoboroženemu odlomku našega naroda, kateri ni nikoli propeval nasilstva in ga tudi nikoli ni izvajal, morilci Berceta so nastopili proti stranki, katere leži srta na tleh, ne požigalcem, ne morilecem se ni trehalo ničesar bati. Gospod pri »Goriški Straži« je moral biti vendar znano, ko so pisali obrambo svojega dopisnika, da je eden požigalcev našega Narodnega doma, ki je sam izjavil na velikem ljudskem shodu, da ta požig pomenja začetek njegove politične kariere: danes poslanec v rimskem parlamentu, obenem organ fašistovske stranke in v vsaki važni naloge. Kakšna razlika med razkošno rimsko poslansko zbornico, kjer poslanec Giunta svobodno govori narodu in svetu, in temno, podzemsko celico v daljni trdnjavi v Josefsladu, kjer je neizpročna jetika v par letih uničila mlado Principovo življenje!

Bolje je, da stvar zaključimo, in naj ostane pri golem dejstvu, ki končno ni tako hudo, da se je »Straža« dopisnik, kateri je drugače lahko častivreden mož, posteno urezal. Vsaka naša številka je dokaz za to, da vedno obojamo vsako nasilstvo v političnem boju. Obsojevali smo nasilstva ne samo tedaj, ko so bila naperjena proti nam, ampak tudi tedaj, ko so šla proti fašistom, obojeali smo jih tudi tedaj, ko je bilo nevarno obsajati jih ali vsaj previdno molčati. Naj pokličemo gospodom pri »Straži« le en primer v spomin:

Ko je bila v maju 1915. opustošena »Piccolova« tiskarna, je »Edinost« vzdignila pogumno svoj glas proti takim nasiljem in naše politično vodstvo, na čelu mu poslanec Wilfan, je »Piccolo« ponudilo našo tiskarno, da mu pomaga olajšati škodo povzročeno po nasilstvu sodrge. Naše pravilno in pošteno stališče glede nasilstev je tako splošno znano, da je res vsaka beseda odveč. Znano je ljudstvu, ki ga vi, gospoda pri »Straži«, tako radi pokličete na pomoč, ko vam zmanjkajo argumenti, znano je to dobro tudi vam samim, gospoda. Čemu torej?

Zgodovinsko dejstvo in neresnice

Poglavje o »Penelopah«, ki razdirajo kar drugi snujejo dobrega, in ki ga je sprožil »Piccolo«, smo mi spopolnili kakor potrebno, da je medalja vidna tudi od druge strani. Poglavje, ki ga je knjiga Attalija Tamara posvetila Jugoslaviji in njeni politiki, smo pustili na strani, ker se nam je zdelo, da izgleda se Češko se najbolj nazorno kaže, kako izvestni italijanski novinarji in publicistični krogi križajo sedanjo politiko oficijelne Italije. Izjavili pa smo, da smo hoteli le beležiti in da nečemo pomizirati z Attilijem Tamaro in z listom »Fiamma Nera«. Le na nekatere trditve in navedbe —, ker so kaj sorodne z gonjo proti našemu ljudstvu v teh krajih, — naj nekoliko reagiramo.

Tamara se sklicuje n. pr. tudi na razne izjave češkega slavnega zgodovinarja Palackega, pokojnega vodje češkega naroda Riegerja, in znamenitega češkega publicista Havlička, da bi dokazal, da so bili Čehi vsikdar zvesti avstrijancem. Odgovarjamo, da je bilo vedno, je in bo tako, da je vsakdo — naj bo zasebnik ali znanstvenik, ali politik — dete svoje dobe, produkt razmer v katerih živi in deluje. Palacký se je rodil l. 1798 in umrl 1876. Rieger se je rodil 1818 in umrl 1903, Havliček rodil 1821, umrl 1856. V tisti dobi so češki voditelji morali računati z dejstvom, da je češki narod priključen k avstrijski državi. In kot realni politiki so morali svojo taktiko urejati temu primerno. V resnici pa so ti »avstrijanci« polagali temelje vzgoji češkega naroda, ki je v sedanjih zgodovinskih trenutkih dozorela sad: osvoboditev naroda češkega in ustanovitve samostojne čehoslovaške države.

Tudi nas obsipujejo z avstrijantstvom, ker smo v predvojni dobi računali z dejstvom, da nam Dunaj kroji usodo in smo zato — v borbi za pravice svojega naroda — morali temu primerno urejati svoje postopanje, kakor so delali tudi Italijani kot avstrijski državljani! Tako so delali tudi njihovi poslanci, da si iredentisti. »Piccolo« je, ki je nedavno — v zgodov. avstrijantstva gibanju v naših krajih — odkrito ugotovil, da je bila v mnogih italijanskih družinah, ki so se pozneje pridružile iredentističnemu gibanju, poprej živa tradicija — avstrijantstva. Njim pa ne očita danes tega noben »Piccolo« in noben Tamara. Danes je vse pozabljeno in odpisano. Nas pa je naganjajo z avstrijantstvom in kličejo v tem imenu ogenj in žveplo na nas, čeprav istotako neopravičeno, kakor bi bilo to proti čim italijanskim družinam.

Kdor pozna češko Sokolstvo in duhi, ki je živ v njem od njegovih prvih začetkov, se mora prijeti za glavo v strmenju sprčo trditve v knjigi Attalija Tamara, da je bilo češko Sokolstvo avstrijantstko in na razpolago Dunaju.

Istotako so označili slovensko Sokolstvo ki mu je češko oče in vzgojalec, kot nekake pretorijance cesarskega dvora na Dunaju! Resnica je pa, da je nemški Dunaj iz vsega srca sovražil Sokolstvo in da ga ni zatrl le zato, ker — ga ni mogel, ker si ni upal! G. Tamara je tu falsificiral zgodovinska dejstva.

Na isti višini nevednosti, ali pa zavestnega krivičnega podtikanja je tudi trditev, da je dr. Kramarjeval posebene simpatije cesarja Franca Jožefa, tistega Franca Jožefa, ki je dal istega Kramarja obsoditi na smrt kot veleizdajalca in ga je Dunaj pomislil le zato, ker je na bojiščih že tekla voda v grlo in je strah pretresal dunajske kosti. Notorično je tudi srditi vzklík Franca Jožefa, ko so na volitvah zmagali Mladotenci pod vodstvom Kramarja: »Was ist den das für ein Gesindel!«! Na čuden način je izražal Franc Jožef svoje — simpatije!

Omejamo to, ker se tudi o nas Slovencih neprestano širi legenda, da smo uživali simpatije Dunaja, da smo bili njegovi ljubljenci, njegovi Benjamini.

Kaj pa naj rečemo še le o — ne moremo reči drugače — neumnih trditvah, da je sedanjí predsednik čehoslovaške republike, Masaryk, dobil mandat po milosti Dunaja, ali, kakor piše Tamara: »Fingendo ablementa a Vienna di essere in servizio della monarchia ottiene il mandato di deputato alla camera?«! Res — preumno! Kdor pozna politično zgodovino Avstrije iz sedesetih in sedemdesetih let, ve, da so Čehi skozi 16 let tirali abstinentno politiko, da je Dunaj v vsej tisti dobi neprestano razpisaval nove volitve. Češki narod pa je — kljub in na jezo Dunaja — dosledno volil pristane iste politike! Tu pa prihajajo Tamara in piše, kakor da je dunajska milost razdeljevala češko mandate!

Tako se — glede Čehov in glede nas — razmetava z zgodovinskimi resnicami in dejstvi!

Imendan kraljice. Včeraj je praznovala Nj. V. kraljica Jelena svoj imendan. Vsa mesta so bila v zastavah. Predsednik izredne komisije za rimsko pokrajino in številna oblastva od vseh strani so poslala brzojavne čestitke.

Počitniški tečaj za slovenske učitelje. Gospod naduč. Ignacij Krizman nam je včeraj telefoniral iz Gorice sledeče: Počitniški tečaj v Vidmu se ne bo pričel, kakor javljeno, 20. t. m. ampak se le 1. septembra (ter bo trajal do 20. septembra). Vse ponatankosti bom javil potem lista tokom prihodnjega tedna.

Nerazumljivo zapostavljanje vojnega invalida. Različne pritožbe vojnih invalidov so žalibog neredka stvar. Koliko je invalidov, ki mesece, leta čakajo, da bi se njihove številne prošnje in pritožbe rešile, a zaman. Drugi so posegli že po skrajnem sredstvu ter se obračajo potom časopisja do javnosti. V našem uredništvu se je predstavljal invalid Cesare Mallardi, ki ima oči pokvarjene vsled vojne. Kljub temu, da mu je specialista za oči predpisal posebne naočnike ter ga naslovil na drž. zavod za invalide, so mu le-ti odrekli naočnike. Pravilno je pripomnil vojni invalid, da mu ne gre za par borih naočnikov, ampak za načelo. Da načelo! Vojni poborniki zaslužijo poseben obzir, vse obzire, na vsak način pa vsaj to, kar jim gre po zakonu in pravici.

Na šolijski gimnaziji v Št. Vidu nad Ljubljano se bodo vršili sprejemni izpiti za 1. razred v ponedeljek dne 10. septembra ob 4. uri popoldne.

Učenci, ki imajo ponavljalne izpite, naj se vrnejo v Zavod do nedelje dne 9. septembra. Vsi ostali učenci pa naj pridejo v torek dne 11. septembra do 7. ure zvečer. — Ravnateljstvo škof. gimnazije.

Iz Opčin. Naše društvo je po vžledu drugih mladinskih društev ustanovilo ženske odseke, kjer so članice med drugimi tudi izdelovale bluze z narodnimi vzorci, ki so se blekoma udomačile med našimi dekletki. Ker jih zdaj nosijo ob vsaki priložnosti nekatere bivše članice, moramo opozoriti naše vaščane, da to ni nikakoli družbena oprava, ali kati, temveč je prosto vsem dekletom, da si jih izdelajo in poljubno nosijo.

Smatrali smo goricmenjano objavo za potrebno, ker se je vsako dejanje, izvršeno po dekletih v takih bluzah, pripisovalo prosvetaškim. — Odbor.

Sestanek železničarjev — pohabljenec. Vsi železničarji, ki so postali žrtve keke neugode in so dobivali rento na podlagi zavarovanja proti neugodi, so vabljeni na važen sestanek, ki se bo vršil v gostilni »Pri stari breskvi« v ulici Udine št. 17 jutri, v ponedeljek, ob 15. uri.

Družbena vest

Dijaška Matica. Opozorjamo člana-dijake, da je zadnji dan za vlaganje prošnje 20. avgust. Pozneje dole prošnje se bodo le izjemoma upoštevale. Društvo mora imeti vse prošnje do 20. t. m. ker mora sestaviti proračun za šolsko leto 1923/24. Proračun mora biti sestavljen — po pravilih — najmanj 3 tedne pred rednim občinim zborom. — A poslednji se mora vršiti v prvi polovici septembra.

Izv. odbor.

CMP. - Sv. Jakob. Jutri ob 20.20 sestanek s predavanjem: »O planinstvu«. — Preds. Planinsko društvo v Trstu priredi v dneih 1. 2. 3. 4. septembra izlet na Triglav združen na povratku z obiskom Ljubljanskega velesejma. Pristop na vrh Triglava z Jugoslovenske strani in sicer čez Mojstrano-Dovje. Opozorjajo se vsi tisti, ki se mislijo vdeležiti tega izleta, da si pravočasno preskrbijo potrebni potni list, ter da se vdeležijo v četrtki dne 24. t. m. sestanka, kjer se bo določil natančnejši spored. Sestanek se bo vršil pri g. Deklevi. — Odbor.

Iz tržaškega življenja

Pretep med ženskami. Zasebnica Padovan, stara 27 let, stanujoča s svojo ljubimcem, 39 letnim mehanikom Josipom Glerja, v ulici Enrico Toti št. 18, se je včeraj popoldne sprla s tremi sestrami poslednjega. Zdi se, da je bil vzrok prepira ljubavno razmerje med Padovanovo in Glerjom, ki menda ni bilo sestram po godu. Po kratkem besedičenju so si ženske skočile v lase. Padovanova se ni mogla uspešno postaviti po robu razjarjenim Amacinkam. Te so jo pridno obdelovale s pestmi, nohti, kuhaličami in slinimi — bojnimi sredstvi. Naposled je ona izmed treh sester zagnala proti Padovanovi lonec vrelega kropa. Razjarjene ženske so nehale mikastiti svojo nasprotnico šele ko se je ta v pla potolčena in pol nezavestna zgrudila na tla. Peklenški vršile je privabil na — bojno polje mnogo ljudi. Padovanovo so spremlili v mestno bolnišnico. Tam ji je zdravnik izlečil in obvezal neštivilne bumke po vsem telesu in precej hude opekline po desni roki; poleg tega je imela ženska najhujši zlomljeni dve rebri in je močno krvavela iz nosa. Sprejeli so jo v kirurški oddelk. Okrevala bo v 15 dneh, če ne nastanejo kakke komplikacije.

Dogodek je bil znamenjen na živestni. Kramerjeva neugoda. Včeraj jutraj je velik vojaški sanitetni avtomobil, vozeč po trgu Garibaldi, zadel po nesreči ob branjevsko kolibo pod katero se je nahajal kramar Karel Chersani, star 51 let. Vselej sunka se je streha kolibe podrila in drog, ki je služil za sleme, je padel Chersaniju na glavo. Uboga moža je takoj obšla kri. Ljudje, ki so bili navzoči pri tej originalni neugodi, so ranjenega kramarja spremlili v bližnjo lekarno Albertini, od koder je bil poklican na lice mesta zdravnik rešitve postaje. Ta je dognal, da ima Chersani poleg dveh širokih ran nad obema očesoma tudi pretresne poškodbe. Ranjenca so prepejali v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v kirurški oddelk.

Svojemu gospodarju je kradel. Težak Rudolf Valvason, star 40 let, stanujoč v škoričih, uslužben v skladišču vina in likerjev, ki se nahaja v ulici Cesare Battisti št. 23, je že delj časa opetovano kradel iz skladišča botilke finih likerjev. Nekoga lepega dne je lastnik skladišča zalotil Valvasona pri tatvini in Valvason je končal v zaporu v ulici Coroneo.

Bomba v stranišču. Predsedniščin je neki orožnik našel v nekem javnem stranišču pri Sv. Jakobu bombo avstrijskega tipa. Nevaren predmet je bil prenešen na policijski komisariat v ulici Amerigo Vespucci.

SOBO svetlo, zračno, v sredini mesta, odda slovenska družina. Naslov pri upravnistvu. 1148

SLUŽKINJA, mleda, se sprejme takoj k eni osebi sami. Zglasiti se v ponedeljek popoldne via S. Michele 27, pritičje, levo. 1146

TRGOVSKI POMOČNIK, vešč mestne stroke, prost vojaščin, govori nemško, češko, hrvaško, srbsko, slovensko in nekoliko italijansko, išče primerenega mesta. Naslov pri upravnistvu. 1147

BABICA avtorizirana sprejema noseče. Prijazna postrežba. Govori slovensko. Giuhia 29 1145

PRIDNO in pošteno dekle se išče za dve osebi Via Coroneo 13, vrata 9. 1143

KUHARICO išče gostilna Furlan, via Gep-pa 18. 1142

PRIJATELJI! Pridite vaj, ki želite popiti kozareček dobrega vipavca, v via Udine 37, gostilna Cehovin. 1141

BABICA, diplomirana, govori slovensko sprejema noseče. Prijazna postrežba. Najstrožja tajnost. Corso Garibaldi 23-L. 1140

DVONADSTROPNA hiša s 6 stanovanji in vrtom, se radi selitve ugodno proda. Zglasiti se v via Roiano 2, čevljarnica. Posredovalci izključeni. 1144

25.000 LIR istih hipoteka na prvem mestu, okolica. Naslov pove Uprava. 1145

SREDNJE posestvo je naprodaj vsled preselitve v Jugoslavijo. Pojasnila: Begar Anton, gostilničar, Sezana. 1134

LEP plemerski bik, 20 mesecev star, dobre pasme, se proda. Raženo, Bazovica 44. 1136

STISKALNICA za grozdje, od 20—40 kg, se kupi. Kain, via Galati 8/III. 1137

PRASICE, stare 3 mesece, prodam, Chiadino in monte 155. 1138

KROJAČ, Jernej Caharija se priporoča slavnemu občinstvu iz mesta in okolice. Via Miramar 13, pritičje. 1114

GOSPODINJE! Kupujte edino-le pravo češko Vondraček-ovo cikorio znamke »Miramar«, ki je najboljša. Zahtevajte jo po vseh prodajalnah. Glavna zaloga Zemánek & Cornelli, Trst, Via Trento 12, tel. 108. 1052

LEPO POSESTVO, obsejajoče iz 40 orahov zemljišča, hiše, 6 gospodarskih poslopij, inventarja, živine, njiv, travnikov in večkega gozda, oddaljeno 10 minut od kolodvoza Ponikva ob juž. železnici se proda. Amalija Smigova, Hotunje 26 p. Ponikva ob juž. železnici, Slovenija. 1125

HIŠA s trgovino se proda v Černicah št. 21. 1127

KUPUJEM dnevno cunje. Plačujem od 60 do 150. Kupujem tudi žimo in proče. Via Solitario 1. 1129

DEKLE se sprejme v trgovino z mešanim blagom. Prednost imajo tista, ki so večja italijanskega jezika in šivanja. Nastop takoj. Ako je le mogoče, zglasiti se osebno. Naslov pove upravnistvo. 1131

G. DOLLINAR Trst — Via Ugo Polonio 5 (prej Via Bacchi) Telefon 27-81, uvoz — izvoz. Velika zaloga papirja za zavijanje pisalnega i. t. d. papirnatih vreč ter valčkov raznih velikosti lastnega izdelka. 30

PIANINO ali glasovir v vsakem stanju, kupi uglaševalec Andrej Pečar, Trst, via Molino a vento 5, III. (6)

SREBRO, zlato in briljante plača več kot drugi Periot, via S. Francesco 15, II. 45

KRONE, srebro, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna-Povh Albert, Trst, via Mazzini 46. 855

Poslano*) RIBIČII

Vabljeni ste, da pridete v nedeljo, dne 19. avgusta 1923 ob 9.30 na Prosek v Starčovo dvorano, kjer se bo vršil ustanovni občini zbor »Ribarske zadruge za tržaško okolico.«

Ker je ta ustanova za Vas in za Vaše mlade neobhodno potrebna, da si pridobite svoje pravice, naj nihče ne izostane. Sklicatelj.

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon velja.

ZAHVALA.

Podpisani se tem potom iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znanec, ki so spremlili k zadnjemu počitku našo ljubljeno

Francko Štolfa

Posebno se zahvaljujemo č. duhovščini, gospe in gospodičinam za vence in cvetje. SEŽANA, 19. avgusta 1923. (460)

Zaljubljeni ostali.

PODLISTEK

ANNIE VIVANTI:

KIRKA

Roman Marije Tarnovske. - Poslovenila G. B.

»Bodi miren, bodi miren, ljubil« sem prosila, naslonivši se nad njim.

»Stahl je rekel, da nič ne de,« pravi Boževskij. »Kaj ne Stahl?«

Stahl ni odgovoril nič. Kadil je z zaprtimi očmi in z usti nekoliko odprtimi.

Strah in groza me je bilo. Sledil je dolg molk.

»Ste li obetovali?« sem vprašala Stahla. Potrdil je z migom glave in kadil dalje.

Hotela sem naročiti Boževskiju mleko z jajcem, toda on je le dalje gibal z glavo sem in tja in ni hotel nič zavzeti.

Slej ali prej

bo prišla vsaka gospodinja do prepričanja, da ji najbolj kaže kupovati »PEKATETE«, ker so nele najboljše, ampak se zelo nakuhaajo in se jih manj potrebuje.

Posojilnica in hranilnica na Opčinah

registrovana zadruga z neomejeno zavezo vabi na

izredni občni zbor

ki se bo vršil

dne 26. avgusta 1923, ob 2. uri popoldne v uradnih prostorih

s sledečim dnevnim redom:

1. Sprememba zadrugnih pravil.
2. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

NAČELNIŠTVO.

V slučaju nezadosne udeležbe vrši se občni zbor glasom § 35 zadrugnih pravil po uri kasneje. (461)

ŠIRITE „EDINOST“

COOPERATIVE OPERAIE

(DELAJSKE ZADRUGE)

Nadaljuje se izredna prodaja

SVILENINE

20 do 40% popust

Crêpe Georgette L 27.—

Crêpe charmeuse, debel „ 39.—

Crêpe marocaine „ 60.—

Crêpe de Chine, tiskan „ 18.—

Foulards v barvah „ 21,56

Taillette „ 18,50

Taffetas, debel v barvah „ 25.—

Crêpes, črtani L 3,50

Etamine, fantazija, razne barve L 4.—, 11,50, 16,50

Crêpes, črtani in barvani L 8,50, 10.—, 11,50

Gobasto blago L 12.—, 12,50

Perkal, tiskan L 3,20.—, 4.—

Gobasto blago za kopalne plašče, 150 cm L 17.—

Zeir za srajce L 4,80, 5,60

Nadaljuje se prodaja

OBUVALA

po lako znižanih cenah.

SKLADIŠČA OBLEK

Piazza della Borsa 6

pritičje I. in II. nadstr.

Oglejte si naša izložbena okna!

Dr. Cicero Michelangelo

Postojna (vila Jurca)

Zdravljenje potom elektrike

Vsak dan od 9-12 in 16-19. „

Občerstvena stavbna in stanovanjska zadruga „Raj Dom“

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Podpisano načelnštvo vabi gg. zadrugnike na

VI. redni občni zbor

ki se bo vršil

v ponedeljek, dne 27. t. m., ob 7. uri zv. v prostorih „Tržaškega podpornega in bralnega društva“ ul. Torre blanca 39, I

s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelnštva.
2. Poročilo nadzornštva.
3. Odboritev bilance za leto 1922.
4. Razdelitev čistega dobička.
5. Prodaja zadrugne hišice.
6. Dopolnilne volitve.
7. Slučajnosti.

(462)

NAČELNIŠTVO.

(462)

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

NAČELNIŠTVO.

Svake bunte. Zasebnico Nello Altenberger, staro 28 let, stanujočo v ulici Aldo Manuzio št. 10, je večer popoldne njen svak tako krepko — pobožal, da se je morala zatočiti na rešilno postajo, kjer ji je zdravnik obvezal več bunt in prask po obrazu.

Padeč starke. 84-letna Marija Roulet, stanujoča v ulici Francesco Redi, je večer jutraj v svojem stanovanju padla s stolice ter se precej močno pobila po levem senu. Dobila je prvo pomoč od zdravnika rešilne postaje.

Priljubljen urar. Urar Oskar Camarutto, lastnik urarne, ki se nahaja v ulici M. R. Imbriani št. 4, je svojočasno izročil ruarju Franu Trecliju, staremu 29 let, stanujočemu v Skorčiji Sv. Peter št. 54, večje število pokvarjenih ur, da mu jih popravi. Med temi urami je bilo več zlatih in srebrnih. Treclij je prevzel ure in od tedaj se ni več prikazal. Camarutto je delj časa potreboval čakal, da se Treclij vrne s popravljenimi urami.

A čakal je zaman. Naposled je naznanil zahtevo na policijskem komisariatu v ulici M. R. Imbriani.

Na podlagi ovadbe so policijski agenti aratili nezvestega urarja. Pri njem so našli le del ur, ki jih je prejel v popravilo. Zlate ure je prodal na svoj račun. Treclij je priznal svoje nepošteno dejanje. — Odvedli so ga v zapore v ulici Coroneo.

Iz tržaške pokrajine

Telovadni nastop v Postojni. Kdor si hoče privoščiti nekaj uric razvedrila in nepriljene zabave, naj pride prihodnjo nedeljo t. j. 26. avgusta ob 3 h popoldne v Postojno h telovadnemu nastopu »S. K. P.« (Sportni Klub Postojna). Velikim in vzornim pripravam naj sledi tudi velik obisk. Glavna točka programa je prireditve je telovadba; in sicer: I. Prosje vaje članov, članic in naraščaja. II. Skupne prosje vaje članov in članic. III. Skupne naraščaja. IV. Orodna telovadba članov in članic. V. Zaključna skupna skupinit.

Razen telovadcev nastopijo tudi postojnski pevci in tamburasi. Pri vseh prireditvah pa sodeluje postojnska godba.

Vsem ljubiteljem telovadbe ključemo: »Na svidenje, danes teden!«.

Vesti iz Istre

Pevski in bralno društvo »Venec« na Kozini proslavi 25-letnico svoje ustanovitve z veliko vrtno veselico, ki se bo vršila danes, 19. t. m. ob 4. uri pop. na senčnem vrtu gostilne Dobrota. — Spored pevskega koncerta in sledeči: 1. Vilhar-Rapotec: Proletni zvuci. Mešan zbor s spremljevanjem tamb. zbor; 2. Dr. B. Ipanec: Naše gore. Mešan zbor poje društvo »Zvezda« iz Herpelj. 3. Nedved: Oblakom. Poje pevsko društvo iz Vrhpolj; 4. Nedved: Nazaj v planinski raj. Mešan zbor poje društvo »Slavnik« iz Klanca; 5. Laharnar: Vesela tovaršija. Poje pevsko društvo iz Gročane; 6. a) Dr. Fr. Rapotec: Pomladni sen. b) O. Dev: Dečka, to mi povej. Poje moški zbor društva »Venec«; 7. — Na straži. Poje moški zbor iz Materije; 8. F. Juvanc: Pasir. Poje moški zbor društva »Lipa« iz Bazovice; 9. Vilhar: Na vrelu. Poje moški zbor društva »Venec«. — Sodeluje godbeno društvo iz Herpelj. — K obilni udeležbi vabi odbor.

Vesti z Goriškega

OBČNI ZBOR AKAD. FER. DRUŠTVA »ADRIJA« V GORICI.

Glavna skupščina »Adrije«, ki se je vršila v nedeljo 29. t. m. je nudila jako pestro sliko akademčnega dijaštva, ki je prišlo iz Padove, Firenze, Ljubljane, Grada, Prage in drugih mest tu in inozemstva. Zelo številno so bili zastopani naši srednješolci, ki so se tiste dneve zbrali na svojem vsesrednješkem zborovanju ter obenem posetili tudi zbor Adriječev.

Posebno vroči pozdravi, izraženi po predsedniku društva, ki je otvoril občni zbor ob 10%, so veljali vrlim Istranom, ki se niso strahili dolge poti in žrtve ter prišli med nas, da se prijateljsko med seboj pogovorimo o skupnih težnjah in ciljih. V toplih in izbranih potezah se je nato spominjal tov. predsednik umrlega starešine, ustanovnika in člana prvega odbora, g. notarja Toma Sorlija, ki nam ga je kruta Morana ugrabila pretekle spomladi. V znač žalosti so se vsi prisotni dvignili s svojih sedežev in seja je bila prekinjena za par minut.

Potem ko je predsednik v glavnih potezah se orisal delovanje odbora, ugotavljačoč neprijateljsko zadržanje »Goriške Straže« namram našemu društvu, je podal tov. tajnik obširno poročilo o poslovanju upravnega odbora in raznih odsekov. Kljub temu, da deluje društvo po svojem bistvu le med počitnicami, je odbor hvalevredno vzdržal kontinuiteto dela ter ob raznih prilikah pokazal svojo marljivo agiliteto. Sodeloval je pri ustanovitvi podružnice Šolskega društva, akcijskega odbora Dij. Matice in pri raznih drugih kulturnih snovanjih v Gorici. Pohvalno je tudi prizadevanje in skrb za Dij. Matico, ki se je na zunaj pokazalo s prireditvijo »Čajevega večera« v prid Dij. Matici med Velikonočnimi počitnicami. Naki vse važna pa je zopetna ustanovitve čitalnice »Adrije« v Gorici, ki je dostopna vsem gor. Slovencem. Zeletj bi bilo le, da bi jo posejali v obilnejšem številu. Financijelno društveno stanje, ki ni ravno slabo, je omogočilo odseku »Počitniški zvezi«, da je tudi letos dala tiskati »Almanah« »P. Z.«, po katerem je poseglo mnogo srednje- in visokosolske omladine, vendar pa ne v taki meri, da bi ne mogli priporočiti vsem, da bi posevali nekoliko večje palme in brige temu odseku in njegovemu »Almanahu«.

Končno je predložil tajnik program dela za tekoče velike počitnice, ki obstoje poleg predavanj po deželi v 4 točkah, namreč: 25. in 26. avgusta se vrši III. prosvetni tečaj v Gorici, meseca septembra priredi dramatični odsek turneje po raznih krajih Jul. Krajine. Čisti donos teh predstav je namenjen Dij. Matici. 21. in 22. in 23. sept. priredi društvo na Nemcih, kjer bo utile in duče združeno, socialni tečaj, kamor je vabljeno predvsem učiteljstvo. Kot zaključek narodno-kulturnega dela se vrši 29. septembra v Gorici poslovljni večer našega dijaštva.

Ze iz kratkega poročila je razvidno izredno plodno delovanje odbora, ki zagotavlja društvu miren pogled v bodočnost. — Razumljivo je in docela opravičeno, da je ugled društva od dne do dne večji, kar je dokazalo prav časno zastopstvo na občnem zboru. V imenu »Zveze prosv. društev« je izrekel svoje priznanje g. dr. Fran Gabršček, za aktd. fer. društvo »Balkan« v Trstu je pozdravil zbor predsednik cand. phil. Jos. Kosovel. Pozdrave

so prinesli še za Udruženje slov. srednješolcev predsednik centrale Pahor, imenom Klubu slovenskih akademikov »Nanos« v Padovi pa predsednik cand. iur. Josko Pavlin, naknadno je pismenim potom pozdravilo občni zbor dijaštvo in istrsko akademsko društvo. H koncu obširnega zborja je starešina S. F. predložil navzočnim izredno marljivo delovanje našega prvaka g. dra. Josipa Wilfana na narodno-kulturnem polju in neumestne napade nanj, na kar so sledile navdušene ovacije našemu prvoboritelju.

Po izvolitvi novega odbora je predsednik zaključil dobro uspeši žurni občni zbor, ki bo brezdvomno vsem ostal v prav lepem spominu.

Pr volitvah je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik: Jos. Pavlin, cand. iur., podpreds.: Ivo Lasič, stud. med., tajnik: Teodor Sardoč, cand. med., blagajnik: Marijan Bregant, stud. med., knjižničar: Jos. Urih, stud. teh., namestnik: Angel Plesničar, stud. iur. in Anton Nemec, stud. exp., revizorja: Rudolf Rutar, stud. exp. in Jos. Gomišček, cand. exp.

Goče pri Vipavi. Danes, 19. t. m. ob 3.30 pop. križedi društvo »Nanos« na Gočah veliko poletno veselico s sledečim sporedom: a) »Zdravica«, petje, b) »Ljudmila«, žaloigra, c) »Naviklen človek«, veseliga, d) »Pomladanska«, petje.

Preskrbljeno bo za najboljšo zabavo in strogi red. Veselica se vrši pri vsakem vremenu. — K obilni udeležbi vladno vabi — Odbor.

Iz Volč. Dan 11. avgusta je povl našo vas v globoko žalost; zatisnilo je svoje oči v cvečju 23 let uzorno narodno delce iz ugledne družine Manfredove, gospica Albina. Bilo je kakor da je tegel smrti dihal na vso našo vas. V ponedeljek smo jo pokopali z ganljivimi dokazi resnične in globoke žalosti. Udeležba na sprejema je bila naravnost ogromna za podeželske razmere. Cvetja in vencev je bilo toliko, da ne vidim zlepa kaj takega na deželi. Društveni pevski zbor se je z ganljivimi žalostinkami poslovil od pokojnice. Razumljivo je tem bolj, to splošno sočutje, ker je Manfredova hiša od nekdanj žarišče vsega kulturnega, socialnega in vzgojnega snovanja v naši vasi. Brat pokojnice Edo, je voditelj in gonilna sila v vsem našem društvenem življenju. Izkaz sočutja so bili izraz žalosti po pokojnici in narodne hvaležnosti. Ponavljamo si izraz tudi tu.

Goriški umetnik ohranjen. Te dni se je mudil v Benetkah tenorist ljubljanske opere g. Šimenc, naš goriški rojak. Ko je kupoval na Lidu vozni listek, je za trenutek pokobil listnico na klof. Ko je zopet segnil po njej, je že ni bilo več. V listnici se je nahajala ne ravno velika (saj je umetnik!) svota denarja in potni list.

Taka je pač usoda umetnika, da živj in tamre brez denarja, če ga pa kaj ima, mu še tistega ukradejo. Sicer bi mu bil tudi potni list nepotreben »saj je umetnost mednarodna«, toda državne oblasti so drugemu menja ter mora vsled tega čakati na nov potni list.

Brski škandal. Ker se škandal v Gorici ni obneslo, se je preselil v Brda in to v Kozano. Pretekli teden so prepečali v goriške zapore 57 letnega Alojzija Debenjaka, ker je osumljen, da je nasilno zlorabil 14-letno delčko... Baj je počenjal samostojno in v družbi z nekim drugim kompicem se razne druge nečestnosti nad mladoletnimi 4—10 letnimi dekletami.

Mož se je morda še pred aretacijo zagovarjal pred prekim sodom kozanskih žensk, ki so se s krepkimi in pestri maščevali nad njim za pogazeno čast ženskega spola. Seveda ni izključeno, da postane škandalu tudi v Brdih prevroče in da jo popiha kam drugam. Vsekakor mu podnebeje na Goriškem zelo prija.

Odstop občinskega sveta v Kozboni. Pod pritiskom fašja v Dolenjah je odstopil z županom vred občinski svet v Kozboni. Seveda bo na njegovo mesto imenovan kak fašist za komisarja.

Značjen mož. Ko je fašjo v Ribemberku izključil štiri člane iz svoje grude, smo napravili docela utemeljeno opazko: lso bi začeli izključevati radi neznačajnosti, bi ne imeli niti enega slovenskega fašista!

Ker smatra »Nova doba« to skromno opazko za surovo žalitev vseh fašistov, posnemamo po »G. S.« kratak življenjepis, odnostno — kar bo bolj pravilno — popis garderobe voditelja ribemberskih fašistov g. Cigoja.

G. Cigoj je nič manj kot štirikrat menjš to obklo, to srajco. Iz orožniške monture je skočil v sokolsko srajco, iz pokornega avstrijskega žandarija je postal torej navdušen sokol. Ker pa je sokolska srajca itak rudača, si je nataknil, ko je prišel čas zato, nanjo kladivo in srp ter je tako postal iz sokola komunist. Za prelevitev ni stala moža velikih žrtv, niti srajce ni bilo potrebno kupiti. Toda kmalu je zapihal drug veter, pod rudočo srajco je začelo postajati neprijetno in zebsti, medtem ko se je toplo in prijetno živele pod črno srajco, predeleti se iz kričee rudoče v isetotako kričee črno srajco, to pa ni lahka stvar. Toda mož, ki še pri Doberdolu smrti bi bil se ni, si je z velikim junaštvom in samozatjevanjem nabavil črno srajco, v kateri se danes straši po Ribemberku. Kako dolgo bo nosil g. Cigoj črno srajco in kake barve bo njegova prihodnja srajca? Na to vprašanje bi zamožog odgovorili le Eol, bog vetrov. Razven te pisane garderobe hrani g. Cigoj na dnu kufra srebrno zavito avstrijsko »medajo« za hrabrost, kojo si je zaslužil z krvjo italijanskih vojakov na doberdolski fronti. Mož si pač misli: ob svojem času vse prav pride!

Ce »Novi dobi« ta popis garderobe ne zadostuje, bomo poskrbeli še po drugih garderobah voditeljev, »caposquadri«, in »gregarijev« slov. fašizma. Posebno zanimiva bi bila garderoba učitelja Torošal.

Izzivanje fašistov. Dosedaj smo poznali izzivanje slovenskega ljudstva samo s strani italijanskih fašistov. Sedaj, ko je to več ali manj prenehalo, prihajajo pa na vrsto slovenski fašisti, ki med lastnimi rojaki ičejo prepire, seveda pod zaščito vsemogočne črne srajce.

Tako je prišla v nedeljo v Ročinj skupina kambreških fašistov in se tam tako prepotentno obnašala, da je izzvala med domačimi veliko nezadovoljstvo; kljub temu, da so domačini do skrajnosti zadrževali jezo vsled izzivalnega obnašanja kambreških črnosrajčnikov, je prišlo ponovi do pretepa, v katerem so »Sivčenemu«, načelniku kambreških fašistov, precej temeljito zrahljali trde kosti. Seveda je bilo naslednjega dne vsled tega dogodka v Ročinju vse po koncu: iz Kanala so prihiteli fašisti, iz Gorice orožniki na »kamjonu«, saj to pomeni punt, ako se kakemu fašistovskemu izzivalcu malo poseviti. Uvedla so je takoj preiskava, koje posledica je bila, da so bili odpeljani na »kamjonu« v spremstvu 12 orožnikov trije domačini v goriške zapore.

Gospodarstvo

Tržni dan v Sežani. Na semenj v Sežani dne 13/8 t. j. je bilo prignanih 879 glav živine in sicer: Goveje živine 560 glav. Cena za kvintal od 400—450 lir. Konjev 247 glav. Kupčija dobra, boljše konje so se prodali do 4000 lir. Navadni konji, za delo, od 800—2500 lir. Prašičev je bilo na trgu samo 72, kupčija navadna. Po-praševanje po prašičih veliko. Dobro in koristno bi bilo za kmete, da bi pomnožili prašičerejo in si tako veliko opomogli na gospodar-skem polju. Manufakturno blago, železnina, leseni izdelki in drugo vsakovrstno blago se je prodajalo po navadnih cenah.

Prihodnji semenj se bo vršil v sredo 22. avgusta t. j. Ker ima Sežana lepe zveze z železnico, avtomobili in vozovi iz vseh strani dežele, nudi trgovcem in obiskovalcem semnja vse ugodnosti bodisi za prihod ali odhod iz Sežane. Tudi za slučaj slabega vremena je v Sežani preskrbljeno z nad 20 velikimi hlevi. Potreba po javnih lokalih točna in dobra.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

P. v Postojni. Kurzov te dni ne moremo priobčevati, ker je borza do 20. t. m. zaprta.

Spominjajte se ob vsaki priliki 'Dijaške Matice'

Odhodi in prihodi vlakov

JUŽNI KOLODVOR.

Trst, Tržič, Cervinjan, Portogruaro - Benetke.

Odhodi: 0.15 o.; 5.— eks.; 5.35 brz.; 9.40 o.; 10.10 brz.; 14.— eks.; 15.40 o.; 18.— o.; 19.05 eks.

Dohodi: 0.40 eks.; 5.40 o.; 8.15 o.; 10.05 eks.; 14.— brz.; 15.40 eks.; 19.23 o.; 23.25 eks.

Trst, Gorica, Kormin, Videm (Udine).

Odhodi: 6.05 o.; 8.— o.; 9.40 o.; 13.10 o.; 16.40 brz.; 18.— o.

Dohodi: 8.15 o.; 10.45 o.; 12.40 brz.; 16.50 o.; 18.50 o.; 22.45 o.

Trst, Nabrežina, Divača, St. Peter, Postojna.

Odhodi: 0.40 eks.; 5.15 brz.; 7.00 brz.; 8.30 o.; 11.00 brz.; 16.10 o.; 19.45 brz.

Dohodi: 3.30 eks.; 7.15 o.; 9.25 brz.; 12.20 o.; 18.30 brz.; 20.30 o.; 21.20 brz.; 23.50 o.

KOLODVOR PRI SV. ANDREJU (državni).

Trst, Koper, Buje, Poreč.

Odhodi: 5.40, 8.50*, 12.35, 18.30*.

Dohodi: 8.30*, 12.30, 17.55*, 21.25.

Trst, Gorica, Podbrdo.

Odhodi: 5.35 brz.; 6.10 o.; 16.30 brz.; 17.25 o.

Dohodi: 7.45 o.; 12.25 brz.; 21.15 o.; 23.45 brz.

Trst, Herpelje, Buzet, Pula.

Odhodi: 5.25 o.; 12.55* brz.; 18.25 o.

Dohodi: 7.35, 10.05 o.; 15.50* brz.; 21.32 o.

* Ne vozi ob nedeljah.

Najstarejši slovenski denarni zavod.

Tržaška posojilnica in hranilnica

registrirana zadruga z omejenim poročvom

uraduje v svoji lastni hiši

ulica Torreblanca šte. 19, I. n.

Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje

po 4%.

veče in stalne vloge po dogovoru.

Daje posojila na vknjižbe, menjice, zastave in osebne kredite. — Obrestna mera po dogovoru.

Uradne ure za stranke od 9 do 13.

Ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.

Št. telef. 25-67.

Insertirajte v 'Edinosti'

ŽIVNOSTENSKA BANKA

PODRUŽNICA V TRSTU

Ulica Roma vogal ul. Mazzini. — Lastna palača.

Delniška glavica in rezervni sklad K. S. št. 225.000.000

Izvršuje kulturno vse bančne in menjalniške transakcije.

Uradne ure od 9-13

Izredna prilika!

Šivalni stroji, Singer s petletnim jamstvom po L. 350.—, s centralno ladjico 500.—, zaklopni stroji, najljepše vrste L. 700.—.

Pošiljajte na deželo. (57)

Delavnica Cervellini, Trst, Via Vasari 17.

Stara znana zlatarna

MIH. ZITRIN

Corso Vitt. Em. III. 47

kupuje in zamenjuje zlato, srebro in trage

kamne po najugodnejših cenah. — Lastna

delavnica za izdelovanje in popravila vseh

v stroko spadajočih del. (53)